

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของการใช้สารในทางที่ผิดซึ่งรวมถึงบุหรี่และสุราเป็นสิ่ง ที่เพิ่มมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับอยู่ในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีน เพราะปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้น อย่างต่อเนื่องเรื้อรังมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเป็นปรากฏการณ์ที่ทวีความ รุนแรงมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ นั่นก็คือสารเสพติด ยาบ้าได้แพร่ระบาดไปสู่กลุ่มประชากรวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนักศึกษา ในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งบางประเทศมีการแพร่ระบาด ของยาบ้ามากกว่าโคเคนและเฮโรอีน (Mundel, 1997, p. 6) ปรากฏการณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็น ถึงความเสี่ยงสูงต่อการติดสารเสพติดของผู้เรียนซึ่งมีการติดสารเสพติดชนิดต่าง ๆ ส่งผลให้เกิด ความเสียหายต่อเยาวชนในหลายด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งก่อให้เกิด ผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และด้านการเมืองการปกครองในชาติ ประการสำคัญคือ เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัย ค่านิยม ศีลธรรมจริยธรรม และเศรษฐกิจของ ประชากรในสังคม

กล่าวโดยทั่วไปการใช้สารในทางที่ผิดนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่นับวันยิ่งขยายตัวแพร่ กระจายออกไปในทุกสังคม โดยที่มาของการแพร่ระบาดของสารเสพติดคือ การพัฒนาประเทศ ในช่วง 30-40 ปีที่ผ่านมาซึ่งเน้นทิศทางเดียวคือ การเจริญเติบโตไปในทิศทางของความทันสมัย ตามแบบอย่างตะวันตก ได้ส่งผลกระทบในเชิงลบให้กับสังคมไทย ซึ่งเข้าสู่ภาวะของความด้อย พัฒนาในกระบวนการพัฒนา เช่นเดียวกับประเทศในโลกที่สามอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาวะเปลี่ยนผ่าน จากสังคมเกษตรกรรม สู่วัฒนธรรมอุตสาหกรรม อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการใช้สารในทางที่ผิดที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองทุกวันนี้ และจาก ปรากฏการณ์การแตกสลายของยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อทุกสถาบัน (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2540, หน้า 197) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าภาคเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม ของประเทศจะเจริญก้าวหน้าในทางวัตถุมามากเพียงใดก็ตาม แต่สภาวะของความด้อยพัฒนา ที่เกิดขึ้นก็สะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ของสังคมที่ไม่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร นั่นคือปัญหาภาวะวิกฤติทางสังคม อันเกิดจากการใช้สารในทางที่ผิดของประชากรโลกและ ประชากรไทย

ในโลกไร้พรมแดนเช่นทุกวันนี้ สังคมโลกกำลังอยู่บนมรรควิถีของสภาพไร้ระเบียบโลก ระบบทุนนิยมโลกกำลังเกิดภาวะความไม่แน่นอน 2 ด้าน ด้านหนึ่งได้แก่สภาวะความไม่แน่นอน อันเกิดจากการจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2540, หน้า 197) ปัญหาประการสำคัญที่ตามมาคือกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามความไม่แน่นอนของโลก การที่วัฒนธรรมตะวันตกซึ่งหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยเราหลายรูปแบบ อาทิ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ยั่วยุให้ประชาชนเกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากทดลอง เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งสิ้น และความอยากรลอง คือสาเหตุสำคัญของการเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุทางจิตใจ คือที่มาอีกประการหนึ่งของการแพร่ระบาดของสารเสพติดอย่างกว้างขวาง กับกลุ่มประชากรในวัยทำงานรวมทั้งกลุ่มวัยรุ่นในสถานศึกษาซึ่งพบว่ามีการระบาดของสารเสพติดค่อนข้างสูงอุบัติการณ์นี้ เป็นไปอย่างรุนแรงทั้งในประเทศไทยพัฒนาแล้วและในประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยซึ่งเกิดปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติด ยาน้ำกับกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาหลายแห่งที่มีปัญหาปริมาณความชุกอย่างที่สาธารณชนยังไม่อาจคาดคิดมาก่อน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2538, หน้า 124) ในสภาพเช่นนี้มีผลการวิจัยระบุว่ามีคนติดยาน้ำทั่วประเทศจำนวนมากถึง 257,965 คนในปี 2538 (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2538, หน้า 121) ส่วนปี 2543 มีรายงานว่านักเรียนนักศึกษาในระดับประถมศึกษาอุดมศึกษาทั่วประเทศ 5,365,942 คน เกี่ยวข้องกับสารเสพติดมากกว่า 663,290 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 โดยเกี่ยวข้องกับยาน้ำ รวม 380,565 คน จากนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ติด 80,819 คน ผู้ใช้และผู้มีประสบการณ์เคยใช้ 429,473 คน ผู้ค้าและผู้ติดผู้ใช้ที่มีพฤติกรรมค้า 152,998 คน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2543)

รัฐบาลทุกยุคและกระทรวงศึกษาธิการซึ่งตระหนักในปัญหาสารเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมและส่งผลกระทบต่อบุคคลทั่วไป ได้กำหนดนโยบายพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็ก เยาวชน และประชาชน โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ได้มีการวางแผนป้องกันสารเสพติดตั้งแต่ปี 2535-2539 และมีการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการปี 2540 - 2544 ซึ่งกำลังดำเนินการตามแผนอยู่ในขณะนี้ โดยกระทรวงได้กำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งประสานงานให้กรมต่าง ๆ ร่วมวางแผน กำกับ ติดตามและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 กรมสามัญศึกษาจึงได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งปัญหายาน้ำในสถานศึกษาตามนโยบายกระทรวง ด้วยการมอบหมายให้

สถานศึกษาทำแผน และดำเนินงานตามแผนอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น ที่สำคัญ คือ กรมสามัญศึกษา ได้แจ้งให้สถานศึกษา มีมาตรการกวดขันการใช้ยาบ้าของเยาวชนเป็นพิเศษ ด้วยการไม่ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงหรือไล่ออก ในกรณีที่พบว่านักเรียนเสพสารเสพติด และหากพบว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้าในบริเวณสถานศึกษา ก็ให้สถานศึกษาใช้ดุลยพินิจในการจัดการ เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าให้ได้ผลอย่างจริงจังและรวดเร็ว (กรมสามัญศึกษา, 2543 ก, หน้า 5)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในประเทศไทยปัจจุบัน จากสรุปการศึกษากรณีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง โดยบัณฑิต อ่อนดำ (2539, หน้า 7-9) พบว่าเมื่อมองโดยภาพรวมแล้ว ยาบ้าคือยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในพื้นที่ภาคกลาง รองลงมาคือเฮโรอีน และพื้นที่ภาคกลางซึ่งมีการผลิตยาบ้ามากที่สุดคือจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี สระบุรี ฉะเชิงเทราและประจวบคีรีขันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2537 ก, หน้า 43 – 44)

สำหรับโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา คือ โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 67/7 หมู่ 7 ต.คลองนครเนื่องเขต อําเภอมะเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เปิดทำการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 627 คน ครู 36 คน นักการภารโรง 3 คน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ประจำตำบลคลองนครเนื่องเขต รองรับนักเรียนในพื้นที่และตำบลใกล้เคียง นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างยากจนจำนวนมาก และนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาครอบครัว คือ เป็นลักษณะครอบครัวแตกแยก หรือขาดความอบอุ่น ประกอบกับพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่เปลี่ยนจากการทำนาข้าวมาทำการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ซึ่งอาชีพนี้ต้องนอนน้อย เพราะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้เยาวชนมีโอกาเสี่ยงสูงที่จะมีส่วนส่งเสริม สนับสนุนและเสพสิ่งเสพติดได้มาก ส่วนปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด ยาบ้าในโรงเรียน ถือว่าไม่สูงมากนัก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีการเฝ้าระวังตลอดเวลา นอกจากนั้นทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกัน เช่น ประกวดจัดบอร์ด การเดินรณรงค์ การจัดกิจกรรมกีฬากายกรรม การเผยแพร่ข่าวสาร และการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด เป็นต้น แต่ปัญหายาเสพติดและยาบ้าก็ยังมียู่ จากการสำรวจของฝ่ายปกครองเพื่อรายงานให้สามัญศึกษาจังหวัดทราบเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่เคยใช้ยาเสพติดตลอดจนกลุ่มที่ติดยาเสพติด ปรากฏว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เป็นชาย 45 คน นักเรียนหญิง 11 คน รวม 56 คนคิดเป็นร้อยละ 9.45 กลุ่มที่มีประสบการณ์การเสพยาบ้าเป็นชาย 6 คนหญิง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.18 นักเรียนที่เสพยาสารระเหยเป็นชาย 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.84 และนักเรียนที่ติดยาบ้าเป็นหญิง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.16 (โรงเรียนเบญจมราช-

รังสฤษฎ์ 3, 2544) กรณีที่เพิ่งเริ่มมีผู้ที่ติดยาเสพติดไม่มากนัก จะเป็นสัญญาณบอกว่าควรจะต้องมีการป้องกันหรือหามาตรการการที่รัดกุมเพื่อไม่ให้ปรากฏการณ์ติดยาเสพติดแพร่ขยายในวงกว้างต่อไปจนไม่สามารถควบคุมได้ (โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ 3, 2544, หน้า 15)

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสารเสพติด ยาบ้า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อตอบปัญหาในเชิงปริมาณ โดยการสำรวจปัญหาและสาเหตุ แล้วเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลรวมทั้งปัญหานักเรียนเสพยาบ้าไว้หลายเรื่อง ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาสารเสพติดและยาบ้าในโรงเรียน การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเชื่อว่าเป็นการศึกษาที่เน้นการเข้าถึงข้อมูล การเก็บข้อมูล การตีความ การแก้ไขและเขียนรายงานการดำเนินงานที่ได้ผล ซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวคิดที่เหมาะสมและตรงกับปรากฏการณ์ทางสังคมของโรงเรียน สามารถอธิบายปรากฏการณ์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนได้อย่างตรงประเด็นและสอดคล้องกับสถานการณ์จริง จะช่วยให้โรงเรียนสามารถกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างหนักแน่นและตรงเป้าหมายขึ้น ซึ่งสอดคล้องสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2539, หน้า 33) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในเรื่องยาเสพติดไว้ว่าน่าจะมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อมูลในเชิงเจาะลึก ถึงสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดและดำเนินงานป้องกันและแก้ไขที่เหมาะสม ซึ่งกรณีศึกษาโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ 3 น่าจะเป็นแนวทางการป้องกันที่เหมาะสมได้ระดับหนึ่งที่สามารถป้องกันการติดยาเสพติดและป้องกันการเสี่ยงของนักเรียนส่วนใหญ่ได้ ซึ่งแนวคิดนี้ไม่เพียงแต่จะตรงกับผลการศึกษาของ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2538, หน้า 128) ที่ให้คำแนะนำไว้ชัดเจนว่าการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่องยาบ้าจากสถาบันต่าง ๆ นั้นมีปัญหาค่อนข้างมากเพราะบุคลากรหลักเกรงว่าจะมีผลต่อชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูลจากการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงน่าจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ในขณะเดียวกันข้อสังเกตดังกล่าวของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการวิจัยของกุลเชษฐ์ สิงหราช อนุชญา, ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์ และวริยา ธวัสน์ ที่ว่าการใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพหรือการศึกษาในลักษณะกึ่งปริมาณกึ่งคุณภาพในการวิจัยสารเสพติด จะทำให้ได้ภาพของพฤติกรรมที่ชัดเจนและละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น (ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์, 2539, หน้า 110)

ด้วยเหตุดังนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะวิจัยวิธีการแก้ปัญหายาเสพติด เพื่อการลดปัญหานักเรียนติดยาเสพติดโดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างหนึ่งกับกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน คือ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ผู้ปกครองนักเรียน และครูซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดยาเสพติดของโรงเรียนที่อยู่ในสถานการณ์จริงมาเป็นผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ การวิจัยในเรื่องนี้ยังถือเป็นกลไกการดำเนินงาน

ตามภาระหน้าที่ของผู้วิจัยซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของโรงเรียน และเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีสถานภาพและบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับเยาวชนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้เล็งเห็นปัญหาทางสังคม ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน อันเป็นปัญหาวิกฤติที่เกี่ยวพันอยู่กับกระบวนการพัฒนา ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับสังคม และระดับประเทศ โดยการศึกษาในครั้งนี้เพื่อที่จะสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาอธิบายกระบวนการแก้ปัญหาที่ได้ผลจริง ซึ่งแน่นอนว่าการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้สามารถนำเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา ยาเสพติดตามนโยบายการพัฒนาคนของประเทศได้อย่างถูกต้องทิศทาง และเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
3. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของครูที่ทำหน้าที่ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
4. เพื่อกำหนดแนวทางการลดปัญหานักเรียนติดยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาและสภาพของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง สภาพและปัญหาของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง สภาพปัญหาและวิธีการดำเนินงานของโรงเรียนโดยครูที่เป็นคณะกรรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 เพื่อกำหนดแนวทางการลดปัญหานักเรียนติดยาเสพติด ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกพื้นที่และบุคคลแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจำนวน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 3 คน และครูที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียนจำนวน 3 คน การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) การสังเกตแบบเข้าร่วม การวิเคราะห์ข้อมูล การแสดงความคิด และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่ม ตามกระบวนการวิจัย แล้วนำผลสรุปของข้อมูลที่ได้มาเขียน

รายงานการวิจัยเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างเจาะจง คือ 1 นักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ยาบ้า) คือ เสพยาหรือติดยา โดยผู้วิจัยคัดเลือกจากนักเรียนที่ฝ่ายปกครองจัดเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนเต็มใจที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย 2 ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้และผู้ปกครองเต็มใจที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย 3 ครูที่เป็นคณะกรรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียน มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับนักเรียน และเต็มใจที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีแนวทางการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่ม คือ

1.1 นักเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง อย่างเจาะจงจำนวน 3 คน เพื่อศึกษาปัญหาพื้นฐานการเริ่มใช้ยาเสพติดของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูล เช่น ค่านิยมในการคบเพื่อน ค่านิยมในการใช้ยาเสพติด ชนิดของยาที่ใช้เสพ ปริมาณในการเสพ ความต้องการในการเสพ วงจรที่ทำให้นักเรียนใช้ยาเสพติด และแนวคิดที่จะเลิกยาของนักเรียน

1.2 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน โดยศึกษาจากสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา เช่น สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตร สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปที่เอื้อต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของนักเรียน และความคาดหวังต่อการเลิกยาเสพติดของนักเรียน

1.3 โรงเรียน โดยการศึกษาจากครูที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียน จำนวน 3 คน เช่น มีแนวทางในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร ได้ทำอะไรบ้างในการช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในการทำงานด้านนี้ ตลอดจนการแสวงหาความร่วมมือจากนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มมาทำการวิเคราะห์และจำแนกประเด็นสำคัญ

2. นัดหมายให้ทั้ง 3 กลุ่มมาร่วมกันพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหามูลฐานของข้อมูลข้างต้นที่สรุป และกำหนดวิธีการปฏิบัติในการแก้ไขปัญห

3. ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

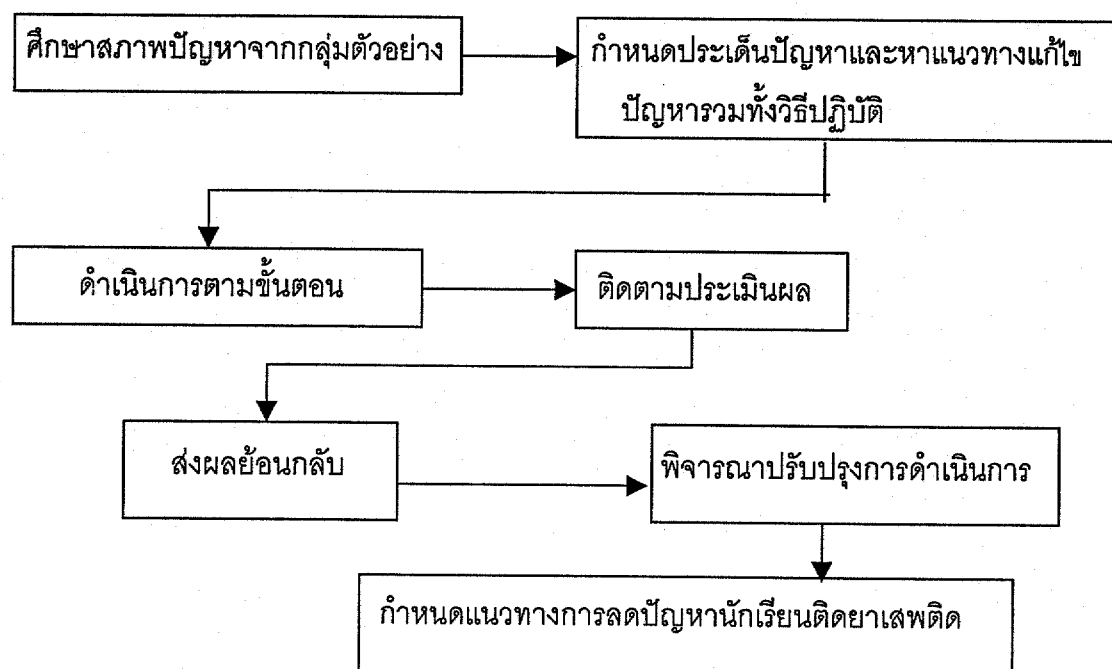
4. ติดตามประเมิน โดยทำการทดลองผลของการดำเนินการจากเด็กนักเรียน กลุ่มตัวอย่างและเทียบปัญหาที่ศึกษาว่ามีพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือไม่และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

5. นัดหมายทั้ง 3 กลุ่มมาประชุมร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน และร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขและแนวปฏิบัติที่เป็นไปได้

6. ดำเนินการตามขั้นตอนที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว

7. ทำการประเมินผลที่ได้

8. เชิญผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างรับทราบผลการดำเนินการ และรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอแนวทางการลดปัญหาการติดยาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ผลการศึกษาจะช่วยทำให้เข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้สามารถกำหนดนโยบายและกลไกการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

3. ผลการศึกษาเป็นการชี้ให้เห็นหลาย ๆ สถาบันเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับผู้ที่ต้องการศึกษา เรื่องเดียวกันหรือเรื่องใกล้เคียงกันต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การลดปัญหานักเรียนติดยาเสพติด หมายถึง การดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมกันทุกฝ่าย ทั้งนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและครูโดยการศึกษาปัญหาและสาเหตุเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหามาป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มนี้ติดยาเสพติด ซึ่งจะทำให้ปัญหานักเรียนติดยาเสพติดลดลง ตลอดจนเป็นการป้องกันนักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ไม่เสพยาเสพติดด้วย

2. นักเรียนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้เหล้า บุหรี่ หรือเริ่มทดลองใช้ ยาเสพติดบางชนิดและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ แต่ยังไม่ติดยาเสพติด นักเรียนกลุ่มนี้มีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องเข้าไปดำเนินการ มิฉะนั้นนักเรียนจะใช้ยาเสพติดประเภทที่รุนแรงขึ้น หรือติดยาเสพติดได้ ในที่นี้เป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3. ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำ ๆ กันแล้ว ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทางด้านร่างกายและจิตใจหรือจิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้ติดเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติ ทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั่น

4. คณะกรรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียน หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับคำสั่งโรงเรียนแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติด ทำหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แก่ไข่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือเคยใช้ยาเสพติด ช่วยเหลือนักเรียนที่ติดยาเสพติด นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ประสานงานและร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชน

5. การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม หรือ (Participatory action research - PAR)

หมายถึง การศึกษาที่เข้าถึงข้อมูลในปรากฏที่เป็นจริงตามธรรมชาติ เพื่อแสวงหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์และสังคม จากการเก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างนักวิจัยภายนอกกับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 กระบวนการที่สัมพันธ์กันและกันคือ

5.1 การค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน โดยการร่วมมือของกลุ่มที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ร่วมกัน ระหว่างที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยและพัฒนาความเข้าใจปัญหาและปัจจัยที่เป็นสาเหตุเกี่ยวข้อง ทั้งในแง่สังคมวัฒนธรรมร่วมกัน

5.3 การปฏิบัติการร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยมุ่งที่การแก้ปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

การเก็บข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการ สังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนาได้ตอบค้นหาความจริงจากบุคคลและจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งต่าง ๆ ในสนามโดยการสังเกต สัมภาษณ์ซ้ำ ๆ หลาย ๆ แห่งจากผู้ให้สัมภาษณ์หลาย ๆ คน ด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธี จนกระทั่งเกิดความชัดเจนในข้อมูลและการตีความหมาย ฯลฯ จากนั้นเขียนรายงานผลการวิจัยในเชิงพรรณนาเพื่อนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยนั้น